

Pujada a sa Talaia Freda

Parc natural de la Península de Llevant

Pujada a sa Talaia Freda

Parc natural de la Península de Llevant

El puig de sa Talaia Freda, conegut també com a puig Morei, amb una alçada màxima de 564 m. és el cim més alt de les Serres de Llevant, és a dir, la muntanya més alta que podem trobar a Mallorca, fora de la Serra de Tramuntana.

L'itinerari té una longitud lineal de poc més de 2 quilòmetres, i comença després d'un revolt del camí dels Presos situat a 1,3 km de l'aparcament de s'Alqueria Vella. Així doncs hem de comptar que per fer la caminada que us proposam, és a dir, sortir des de l'aparcament, arribar al cim de sa Talaia Freda i tornar al punt d'inici, haurem de recórrer una distància total de prop de 7 km.

La caminada no és senzilla i hem de tenir en compte que en un recorregut ascendent de 3.300 metres salvarem un desnivell total de 330 metres, així podem dir que el pendent mitjà de l'itinerari és d'un 10%, amb trams on se sobrepassa bastant aquesta dada.

Dificultat: alta

Distància per recórrer: 2,1 km (només anada)

Durada: 60 min. (només anada)

Ca na Paies

Iniciarem l'itinerari número 13 al camí dels Presos, a una distància de 1,3 km de l'aparcament i del centre d'informació de s'Alqueria Vella, poc després d'una corba bastant tancada cap a la dreta. Molt prop d'aquest punt, seguint el camí dels Presos, es troba el Campament dels Soldats.

El sender que agafarem en aquest punt és un caminet de muntanya, sols apte per fer a peu, que transcorre inicialment per l'antiga zona agrícola de ca na Paies.

A molt pocs metres del començament hi veim les runes d'una antiga barraca, que juntament amb la caseta de ca na Paies, que trobarem 150 metres més endavant, i multitud de parets de pedra seca, marges, corrals, i soques de fruiters, tots ells denoten el passat agrícola d'aquest paratge.

Els picarols i el belar de les ovelles són probablement la prova més clara de que avui en dia aquesta zona continua tenint un aprofitament agrícola i ramader. Podem observar durant la pujada que, per fer palesa la tradició agrícola de l'indret, aquest coster ha estat repoblat amb arbres (bàsicament garrovers i ullastres).

A mesura que guanyam alçada les vistes es fan més àmplies, sobretot cap a la vall de s'Alqueria Vella. Les cases que es divideixen en primer terme són les de s'Alqueria Vella de Dalt. La magnitud dels seus sestadors i païsses fan palesa la importància que tenia la ramaderia en aquestes cases, doncs el pasturatge dels ramats era la principal ocupació a què es destinava aquesta part de la finca.

Quan finalitzam l'ascens, abans que el camí ens faci baixar uns metres fins a un portell amb una petita barrera, tornam veure als nostres peus el camí dels Presos. Quan arribem al punt més alt d'aquest primer tram de l'itinerari veurem, ben davant nostre, el majestuós puig des Porrassar, en Porrassar com el coneixen a Artà, doncs a aquest poble hi ha una tendència ben generalitzada a personalitzar les muntanyes, sempre en masculí (en Xoroi, en Tudossa, en Pelegrí, en Porrassar...).

Les vistes de què podem gaudir des d'aquí, a més de les que teníem sobre la vall de s'Alqueria Vella, ja ens permeten observar la mar, i al fons l'illa de Menorca; davant nostre hi observam un dels tancats que hi ha al parc natural per delimitar les zones de pastura de les vaques. Durant bona part de l'any roman aquí una guarda de vaques de raça mallorquina, que manté controlada la massa vegetal d'aquestes muntanyes amb l'objectiu de reduir la combustibilitat, i així prevenir els incendis forestals.

Des d'aquí haurem de baixar cap a la barrera, deixant enrere la zona de ca na Paies, per accedir a un nou coster, ja en la vessant meridional del puig de sa Talaia Freda. El que fins ara havia estat un paisatge antròpic, amb restes de construccions, marjades i conreus, passarà a ser a partir d'aquest moment bastant més natural.

Travessam el portell que impedeix el pas del bestiar. Al front veurem un tancament on un petit bosquet hi creix, protegit de la voracitat de les cabres. Ens haurem de dirigir cap a la part baixa d'aquest tancat, a l'esquerra, i l'envoltarem seguint les fites.

És habitual que els excursionistes construeixin fites (muntets de pedra apilats al llarg del camí) per deixar constància dels camins tradicionals. Les fites de fusta marcades amb una fletxa ens van recordant que seguim l'itinerari previst.

Casetes, clapers, corrals i fruiters denoten el passat agrícola d'aquest entorn

El puig des Corb i la vall de s'Alqueria Vella

A mesura que ens enlairam i perdem l'alè, anam guanyant panoràmica i gaudim d'una impressionant vista del puig des Porrassar, a la dreta del qual uns grans pins delaten la presència de l'antic Campament dels Soldats. Passat el Campament, s'alça el puig des Corb, que conserva un dels escassos boscos, bastant frondós per cert, que es mantenen al Parc natural.

Arribam a la part alta del tancat ramader i haurem de travessar-lo per un pas existent, on un cartell ens indica que estam gairebé a la meitat del trajecte (falten 1100 metres de camí per culminar l'itinerari).

Mirant d'esquerra a dreta, i si la meteorologia no ens ho impedeix, gaudim d'unes precioses vistes sobre la mar, l'illa de Menorca segueix dominant l'horitzó. En la costa mallorquina divisam la torre des Matzoc, o d'Albarca, cala Matzoc, i el litoral que s'allunya fins a cala Mitjana; el puig des Porrassar, el Campament dels Soldats i el puig des Corb; més lluny es divisa ja des d'aquí el poble d'Artà, i més enllà el coll d'Artà i la serra de Calicant; al fons predominen els perfils de la Serra de Tramuntana. Si ens anam apropant divisam les principals altituds de la Serra Artana; al fons, la pintoresca vall de s'Alqueria Vella, amb les cases de s'Alqueria Vella de Baix (a l'esquerra) i les de Dalt (a mà dreta).

Des d'aquí veiem la següent fita de fusta cap on anirem, canviant ara el sentit cap a la nostra dreta, si volem seguir ascendint cap al cim.

El camí que hem fet anava assolint metres d'alçada enmig d'una gran extensió de càrritx (*Ampelodesmos mauritanica*) en la què s'hi troben abundants estepes bleneres (*Phlomis italica*). La textura d'aquesta planta, de fulles gruixades i consistents, ha determinat que tradicionalment hagi tengut alguns usos curiosos, de fet, se la coneix popularment com estepa d'escurar.

El puig des Porrassar, i el camí dels Presos

El puig des Corb i les terres de s'Alqueria

Seguim les fites i pujam per un caminó que sovint ens fa superar roques i trams amb moltes pedres, la vegetació és menys espessa i aviat assolim un nou punt alt, que ens permetrà canviar de vessant i gaudir d'una nova perspectiva, on se'ns apareix majestuós, ben al front, el puig de sa Talaia Freda. A la nostra dreta es divisa el puig de sa Tudossa, amb les seves antenes de telecomunicacions; i al fons hi ha la Talaia Moreia, o torre del puig de Son Morei, una torre de vigilància construïda l'any 1580.

A la mar hi sobresurt el faralló d'Albarca, amb uns valuosos fons marins que el fan destacar dintre de la reserva marina de Llevant – Cala Rajada. Aquesta reserva, on es regulen les activitats pesqueres per garantir la continuïtat dels seus hàbitats marins i de les abundants espècies que alberguen, continua més enllà de la reserva natural del Cap des Freu, que s'endinsa mar endins. La darrera de les torres de vigilància que podem apreciar és la torre de Son Jaumell (o torre des Telègraf), al terme de Capdepera.

Moixeta voltonera (foto: Toni Muñoz)

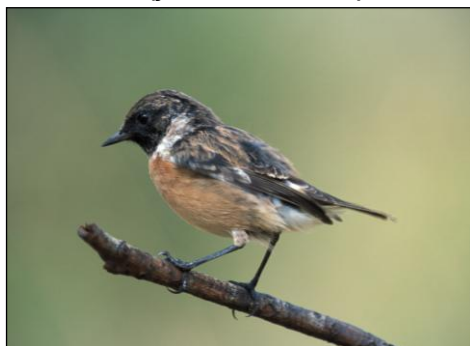
Petits cantors

Dins l'extensió de càrritx i per sobre d'aquesta és habitual la presència d'algunes espècies d'aus passeriformes, són el que normalment coneixem com a ocells (literalment significa "els que tenen forma de gorrió" (*Passer domesticus*). Normalment són aus de petita mida i es caracteritzen sovint per tenir la siringe força desenvolupada, cosa que els permet cantar, cada espècie d'una forma determinada.

Els ocells que habiten aquestes terres s'alimenten d'insectes i de llavors, i a vegades són difícils d'observar, per això sol ésser-ne el seu cant el que en delata la presència. Amb un poc de sort podrem observar diverses espècies d'ocells que prefereixen els terrenys oberts i de vegetació baixa abans que no els boscos: els més comuns, que viuen i crien per aquest redol, són el bitxac (*Saxicola torquata*), el passaforadí (*Troglodytes troglodytes*), el verderol (*Carduelis chloris*), el busqueret de cap negre (*Sylvia melanocephala*), el busqueret coallarg (*Sylvia balearica*), el papamosques (*Muscipaca striata*) i la cucullada (*Galerida theklae*).

Moltes altres espècies poden ser observades en moments determinats de l'any: unes són hivernants, altres estivals, i també hi han aquelles que amb motiu de les migracions de costat a costat de la Mediterrània ens visiten periòdicament, fent alguna que altra aturada per descansar i alimentar-se al Parc, agafant forces per continuar el seu camí cap a terres llunyanes.

Bitxac (foto: Carlos Pache)

Verderol (foto: Carlos Pache)

Els passeriformes, o ocells cantors, no són menys importants però si molt menys vistosos que els grans rapinyaires que habitualment podem observar sobrevolant aquestes muntanyes. En destaquen la milana, que any rere any va guanyant presència aquí, i la moixeta voltonera, o miloca, molt abundant a Menorca, i que habitualment pot ser també observada sobre les muntanyes d'Artà.

Costa de la reserva marina de Llevant

Roquissar amb coixinets

Si ens fixam, veurem que al peu del puig des Porrassar, paral·lel a una paret de pedra, hi discorre un caminó de terra. Forma part del Gran Recorregut 222 (si el seguíssim direcció al llevant arribaríem a Artà, mentre que el sentit oposat ens portaria fins a Lluc).

Al nostre voltant hi regna el càrritx, molt estès arreu de les muntanyes, però també apareixen grans clapes de roca nua, molt erosionada per l'aigua de pluja. En les esclatxes que es formen entre les roques, el vent hi va acumulant sediment, així com llavors, que donen lloc a la formació de coixinets de monja (*Teucrium subspinosi* i *Astragalum balearicum*). Una altra espècie interessant que creix en aquestes terres altes, molt coneguda per les seves propietats medicinals, és la camamil·la (*Santolina chamaecyparissus*).

Seguint les fites en direcció a la gran paret que es veu al fons, arribam a un esbaldrec que s'obre en la paret i ens permetrà passar a l'altre costat. El cim més alt que veim, el segon en proximitat, és la Talaia Freda, el nostre destí. Passada la paret, a poca distància, recuperam la panoràmica del sud, sobre la vall de s'Alqueria Vella, però en aquesta ocasió ja observam un territori molt més ampli.

La distància ens permet observar amb major claredat l'alternança de cultius, rotes, àrees boscoses, i demés usos del territori.

Rere el puig des Porrassar guaita Cala Rajada, la vall de Canyamel (visible més enllà d'Artà) i la serra de Son Jordi; Cala Millor, la Punta de n'Amer i sa Coma completen la panoràmica.

Entre el càrritx hi ha nombroses cebes marines (*Urginea maritima*) i porrasses (*Asphodelus aestivus*), dues espècies semblants en quant a tipus de fulla i a inflorescències, però que floreixen en distints moments de l'any. Les primeres ho fan a la tardor, a partir del setembre, mentre que les segones mostren la flor a finals d'hivern i a la primavera. Hi abunden encara els coixinets (petits arbusts que creixen aquí amb una forma molt baixa i arrodonida), curiosament les mateixes espècies adopten morfologies més altes i enfiladisses en altres ubicacions. Són les condicions meteorològiques i del sòl les que provoquen el creixement de les plantes en forma de coixinet, que és la màxima adaptació als cims ventosos, a la presència d'herbívors, als sòls poc desenvolupats i a la manca de nutrients de la terra.

Des del punt on ens trobam sols hem de dirigir-nos cap al cim més alt que veim (al nord), que és el puig Morei o Talaia Freda. Veurem algunes fites de pedra, que indiquen l'ascens des de distintes procedències, però la nostra referència serà el cim del puig. Ben aviat divisam una petita construcció on s'hi va instal·lar un vèrtex geodèsic, en el punt més alt de la muntanya. Aquest guaita sobre la mar, mirant directament la badia d'Alcúdia. Als peus de la talaia hi ha les cales verges des Caló de Ferrutx i de na Clara, propera la urbanització de Betlem, i al fons d'aquesta plana es troba la Colònia de Sant Pere.

Betlem, a la badia d'Alcúdia

Vèrtex geodèsic al cim de la talaia Freda

